

ДЕПОЗИТТЕР (2012-жыл үчүн)

Бүтүндөй алганда 2012-жылы ичинде 2011-жылга салыштырмалуу коммерциялык банктардын депозиттик базасынын тез арымда өсүшү менен мүнөздөлгөн, ал анын сом түрүндөгү түзүүчүсүнүн басымдуу өсүш арымынын чегинде жүргөн.

Депозиттик базанын жалпы көрсөткүчүнүн көбөйүшүнө олуттуу салым рыноктун алгачкы үч лидер банктар тарабынан кошулган, ал кароого алынган мезгил ичинде депозиттердин өсүш армынын көлөмүнүн чогуу алганда 68,9 пайызын камсыздаган. Жетиштүү ликвиддүүлүк запасына ээ банктар жүргүзүп жаткан саясат, банктык депозиттер рыногунун пайыздык өлчөмүн 2011-жыл ичиндеги мааниде сактоого мүмкүнчүлүк берген.

Түзүмдөр боюнча алып караганда банктардын депозиттик базасын кеңейтүү базиси катары ишканалардын эсептешүү эсептериндеги акча каражаттарынын калдыгынын көбөйүшү, ошондой эле талап боюнча төлөнүүчү депозиттердин жана калктын мөөнөттүү аманаттарынын өсүшү саналган.

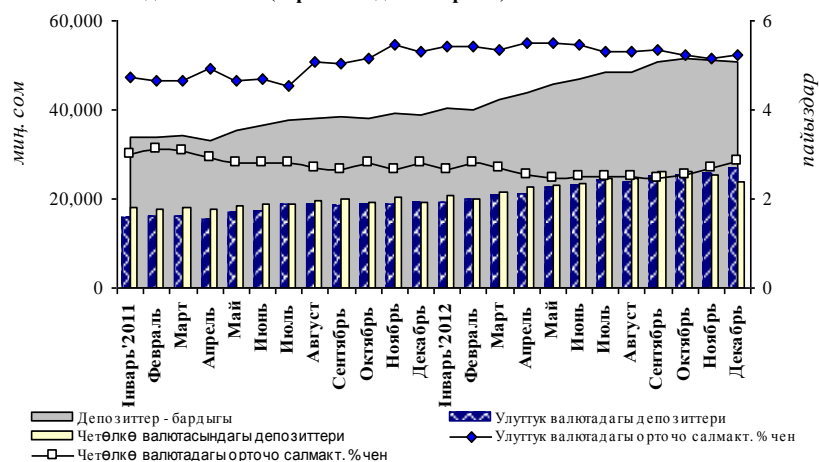
2012-жылдын акырына коммерциялык банктардын депозиттик базасынын көлөмү жыл башынан бери 31,0 пайызга көбөйүү менен 50,7 млрд. сомду түзгөн. Мындай көбөйүү депозиттик базанын валюта түрүндөгү түзүүчүсүнүн 22,4 пайызга көбөйүүсү сыяктуу эле, сом түрүндөгү аманаттардын 39,5 пайызга көбөйүшүнүн эсебинен да камсыздалган (сомдун алмашуу курсунун салымын эске албаганда депозиттик база 29,8 пайызга өскөн).

Жыл жыйынтыгы боюнча депозиттик базанын долларлашуусу 3,3 пайыздык пунктка, 46,8 пайызга чейин төмөндөгөн, бул сом түрүндөгү депозиттер көлөмүнүн кыйла жогору арымда өсүшүнүн эсебинен жүргөн.

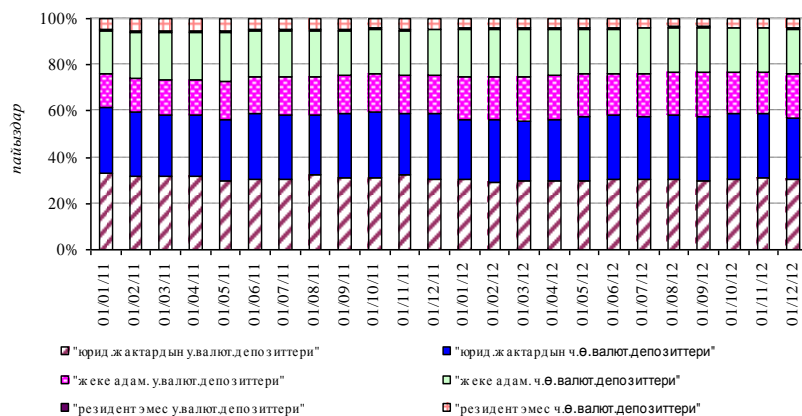
Калктын депозиттик база түзүмүндөгү аманаттарынын үлүшү 39,3 пайыздан 41,1 пайызга чейин өскөн, бул негизинен резидент эместердин депозиттеринин калдыгынын төмөн арымда өсүшү, ошондой эле 2012-жылдын ноябрь-декабрь айларында юридикалык жактардын эсептешүү эсептеринен каражаттардын агылып чыгышы менен камсыз кылынган.

2012-жылы ичинде депозиттик базанын убактылуу түзүмүндө тартылган ресурстардын мөөнөттөрүнүн бир аз азайгандыгы белгиленген: эсептешүү эсептериндеги каражаттардын үлүшү 40,0 пайыздан 40,6 пайызга чейин, талап боюнча

1-график. Иштеп жаткан коммерциялык банктардын депозиттеринин динамикасы (бир мезгилдин акырына)

2-график. Аманатчылар боюнча депозиттер түзүмү

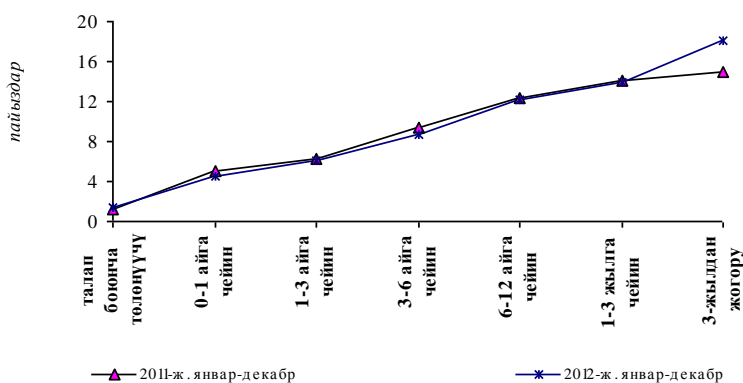
төлөнүүчү депозиттердики – 24,4 пайыздан 24,8 пайызга чейин көбөйүп, ал эми мөөнөттүү аманаттардын салыштырма салмагы тескерисинче, 1,0 пайыздык пунктка, 34,6 пайызга чейин азайган. Мөөнөттүү аманаттардын түзүмү узак мөөнөттүү аманаттар үлүшүнүн (бир жылдан жогору) 1,7 пайыздык пунктка, депозиттик базанын жалпы көлөмүндө 9,2 пайызга чейин азайган (же мөөнөттүү депозиттердин көлөмүндө 26,5 пайызга чейин), ошол эле учурда кыска мөөнөттүү аманаттардын салыштырма салмагы 0,7 пайыздык пунктка, 25,5 пайызга чейин өскөн. Жыйынтыгында, мөөнөттүү депозиттердин дюрациясы жыл башынан бери 15,3 айдан 13,0 айга чейин азайган, ал эми бүтүндөй депозиттик базанын ушул эле көрсөткүчү 4,5 айга чейин төмөндөгөн (минус бир ай).

Рыноктун концентрациялануу индекси 0,11 өлчөмүндө түптөлгөн (жыл башына карата ал 0,10ду түзгөн эле), бул концентрациялануунун орточо деңгээлине ылайык келүү менен рынокто бирдей үлүшкө ээ тогуз катышуучунун иш алып баруусуна эквиваленттүү.

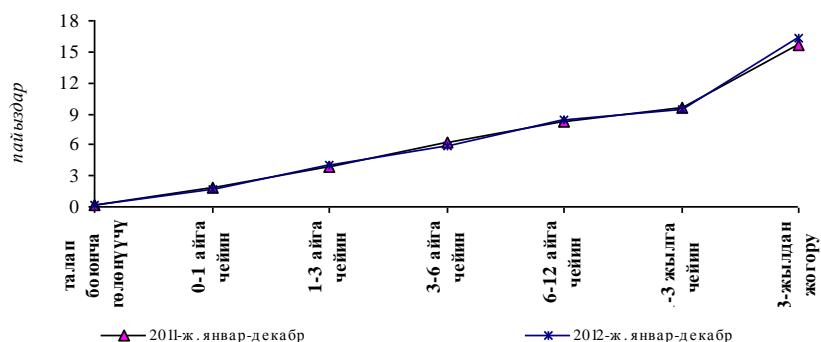
Кароого алынган мезгил ичинде депозиттердин коммерциялык банктарга агылып кирүү динамикасынын күч алышы белгиленген. 2012-жылы жаңыдан кабыл алынган депозиттердин¹ 2011-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 15,6 пайызга көбөйүү менен 234,9 млрд. сомду түзгөн. Ал эми улуттук валютада жаңыдан кабыл алынган аманаттардын көлөмү 120,0 млрд. сомду (+26,2 пайыз), чет өлкө валютасында - 114,8 млрд. сом эквивалентин (+6,2 пайыз) түзгөн.

Түзүмү боюнча алып караганда, жаңыдан кабыл алынган аманаттардын көбөйүшү негизинен, талап боюнча төлөнүүчү депозиттердин өсүшү менен камсыздалган, алардын көлөмү бир мезгил ичинде 16,3 пайызга көбөйгөн. Мында, талап боюнча төлөнүүчү аманаттардын үлүшү, алардын узак мөөнөттүү түзүүчүлөрүнүн, көбүнчө 3 жылга чейинки ордун жабуу мөөнөтү менен депозиттердин терс өсүш арымынын эсебинен мөөнөттүү аманаттар үлүшүнүн пропорционалдуу кыскарышы менен 88,9 пайыздан 89,4 пайызга чейин өскөн. Натыйжада, жаңыдан кабыл алынган аманаттардын дюрациясынын орточо көрсөткүчү 2011-жылга салыштырмалуу 2,0 айдан 1,1 айга чейин кыскарган, ал эми мөөнөттүү депозиттердин дюрациясы 10,6 айга чейин төмөндөгөн (-7,6 ай).

3-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук валютадагы депозиттердин пайыздык чендеринин орточо деңгээли

4-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча чет өлкө валютасындагы жаңы депозиттердин пайыздык чендеринин орточо деңгээли

¹ Жаңыдан кабыл алынган депозиттердин көлөмүндө банк кардарларынын эсептешүү эсептери эске алынган эмес.

Улуттук валютада жаңыдан кабыл алынган депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен жылдык мааниде алганда 0,1 пайыздык пунктка жогорулоо менен 2,3 пайызды түзгөн, бул улуттук валютадагы талап боюнча төлөнүүчү депозит чендеринин жылдык мааниде алганда 1,2 пайыздан 1,4 пайызга чейин көбөйүшү менен камсыздалган. Мында улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 10,0 пайызды (-0,3 пайыздык пунктту) түзгөн.

Банктар боюнча алып караганда, улуттук валютада жаңыдан кабыл алынган мөөнөттүү депозиттер боюнча чендердин орточо деңгээли иштеп жаткан 23² коммерциялык банктардын ичинен тогузунда жогорулаган, банктардын биринде чендер 2011-жылдын ушул эле мезгилиндеги деңгээлде сакталып, ал эми калган банктарда чендер төмөндөгөн. 2012-жылы улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттер боюнча реалдуу чендин орточо мааниси бир жыл мурдагы 4,4 пайызга каршы 2,4 пайызды түзгөн, бул негизинен инфляциянын 7,5 пайызга чейин жогорулашынын натыйжасында болгон (2011-жылы жалпы баа деңгээлинин өсүшү 5,7 пайызды түзгөн). Башка бир себеп катары улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттер боюнча номиналдык чендин орточо айлык маанисинин 10,0 пайызга (-0,3 пайыздык пунктка) чейин төмөндөшү болгон, бул бүтүндөй кароого алынган мезгил ичинде банк системасында ликвиддүүлүктүн жетиштүү деңгээлин сактап туруунун эсебинен жүргөн.

Чет өлкө валютасында жаңыдан кабыл алынган депозиттердин чени 0,8 пайызды түзүү менен 2011-жылдагы көрсөткүч деңгээлинде сакталып калган, ошол эле учурда өзгөрүүлөр талап боюнча төлөнүүчү депозиттердин сегментинин тиешелүү көрсөткүчүнө сыяктуу эле, мөөнөттүү түзүүчүсүнө да таасирин тийгизген эмес. Алсак, чет өлкө валютасындагы талап боюнча төлөнүүчү депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 0,1 пайыз, ал эми чет өлкө валютасындагы мөөнөттүү депозиттер боюнча – 6,6 пайыз өлчөмүндө түптөлгөн.

Банктар боюнча алып карасак, чет өлкө валютасындагы жаңыдан кабыл алынган мөөнөттүү депозиттер боюнча чендердин орточо деңгээли иштеп жаткан 23³ банктын ичинен алтоосунда жогорулап, калган коммерциялык банктарда чендер төмөндөгөн.

---

² 2012-жылы иштеп жаткан банктардын ичинен төртөөсү улуттук валютадагы депозиттерди тартуу менен иш алып барган эмес (2011-жылы – 3 банк).

³ 2012-жылы иштеп жаткан банктардын ичинен алтоосу чет өлкө валютасындагы депозиттерди тартуу менен иш алып барган эмес (2011-жылы – 3 банк).